

Statenstuk 867

Jaarstukken 2000

Advies: ter behandeling in de Statencommissies Milieu, Water en Groen en Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit op 10 september 2001 en Cultuur en Welzijn en Bestuur, Financiën en Economie op 12 september 2001

B-stuk

Behandeld door de heer J. Pater, telefoonnummer (0592) 365586
Portefeuillehouder: de heer H. Weggemans

Inleiding

Hierbij bieden wij u de beleidsrekening en het jaarverslag 2000 aan. De beleidsrekening is voorzien van een goedkeurende verklaring van Deloitte & Touche. Het aanvullende verslag van bevindingen van de accountant zoals bedoeld in artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet, is bij deze stukken gevoegd. Onze reactie op het accountantsrapport is opgenomen in een bijlage bij dit statenstuk. Wij adviseren u de jaarstukken 2000 vast te stellen.

Het rekeningresultaat bedraagt overeenkomstig het voorlopig gepresenteerde saldo in de Voorjaarsnota 2001 f 13.075.000,--. Dit rekeningresultaat is bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2001 bestemd.

Advies

- Vaststellen van de beleidsrekening 2000.
- Vaststellen van het jaarverslag 2000.
- Kennisnemen van het accountantsrapport bij de jaarrekening 2000 en onze reactie daarop.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

Verantwoording van het college van gedeputeerde staten aan provinciale staten.

Uitvoering

Tijdsplanning

Inzending door gedeputeerde staten van de gedrukte (nog niet door provinciale staten vastgestelde) jaarstukken aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uiterlijk 15 september 2001.

Financiën

N.v.t.

Monitoring en evaluatie

N.v.t.

Extern betrokkenen

N.v.t.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Beleidsrekening 2000.
2. Jaarverslag 2000.
3. Accountantsrapport bij de jaarrekening 2000 (alleen voor statenleden; voor de overigen ter inzage in de leeskamer).
4. Reactie op het accountantsrapport inzake de controle op de jaarrekening 2000 van Deloitte & Touche (alleen voor statenleden; voor de overigen ter inzage in de leeskamer).

Ter inzage in de leeskamer

1. Specificaties en bijlagen 2000, voor intern (ambtelijk) gebruik.
2. Accountantsrapport bij de jaarrekening 2000.
3. Reactie op het accountantsrapport inzake de controle op de jaarrekening 2000 van Deloitte & Touche.

Assen, 13 augustus 2001
Kenmerk: 27/6.10/2001006061

Gedeputeerde staten van Drenthe,

G. de Vries-Leggedoor, wnd. voorzitter
H. Rappa-Velt, griffier

ms/coll.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 13 augustus 2001, kenmerk 27/6.10/2001006061;

BESLUITEN:

- I. de jaarrekening 2000 van de provincie Drenthe, sluitende op een rekeningsaldo van *f* 13.075.000,-- en een balanstotaal van *f* 251.572.000,--, vast te stellen;
- II. het jaarverslag 2000 van de provincie Drenthe vast te stellen.

Assen, 3 oktober 2001

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

ms/coll

Datum

22 juni 2001

Referentie

P. Rienks RA

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 2000 van de provincie Drenthe te Assen gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het college van Gedeputeerde Staten van de provincie daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie op 31 december 2000 en van de baten en lasten over 2000 in overeenstemming met de grondslagen voor financiële verslaggeving volgens het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 en ook overigens in overwegende mate voldoet aan de bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in dit besluit.

Deloitte & Touche Accountants

N25046PB

Verslag van bevindingen

uitgebracht aan de provincie Drenthe te Assen

Controle jaarrekening 2000

Aan Gedeputeerde Staten
van de provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Datum
22 juni 2001

Behandeld door
A. Alserda RA

Ons kenmerk
N25047PB/71200-
5.801.850
Uw kenmerk

Onderwerp
Controle jaarrekening 2000

Geacht college,

Hierbij ontvangt u de rapportage inzake de controle van de jaarrekening 2000 van uw provincie.
In dit rapport brengen wij de bevindingen onder uw aandacht.

Het rapport heeft de volgende indeling:

1.	INLEIDING	2
2.	ACCOUNTANTSVERKLARING	2
3.	ONTWIKKELINGEN	2
3.1.	FINANCIEEL-ORGANISATORISCHE ASPECTEN	3
3.2.	INFORMATIEVOORZIENING EN -BELEID	4
3.3.	EXTERNE ONTWIKKELINGEN	6
4.	VERSLAGGEVING	6
4.1.	COMPTABILITEITSVOORSCHRIFTEN	6
4.2.	DOELMATIGHEID/RECHTMATIGHEID	8
5.	PLANNING & CONTROL	8
6.	FINANCIËLE POSITIE	9
6.1.	ONTWIKKELING VAN DE FINANCIËLE POSITIE	9
6.2.	OPHEFFEN BESTEMMINGSRESERVES IN 2000	10
6.3.	MEERJAREN-PERSPECTIEF	10
7.	REKENING VAN BATEN EN LASTEN	10
7.1.	GEZUIVERD RESULTAAT	11

8. BALANS	11
8.1. RESERVES	11
8.2. VOORZIENINGEN	12
8.3. AANGEGANE VERPLICHTINGEN (AGV'S).....	13
8.4. INVESTERINGSPROJECTEN	13
9. TOT SLOT	14

1. Inleiding

Het doel van de controle van de jaarrekening is om vast te stellen dat de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen een zodanig inzicht geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en de exploitatie van de provincie.

De controle is gericht op:

- ▶ de volledigheid en de juistheid van de verantwoording van de balansposten en de baten en lasten volgens de exploitatierekening;
- ▶ de kwaliteit van de presentatie, zowel ten aanzien van het voldoen aan de regelgeving als wel de toereikendheid van de toelichtingen.

Over de uitkomst van het onderzoek wordt onderstaand gerapporteerd. In deze rapportage wordt naast het eindoordeel in de vorm van de accountantsverklaring, aanvullende informatie gegeven die voor u van belang kan zijn bij het beoordelen van de jaarrekening en de resultaten van het gevoerde beheer.

In 2000 is een tussentijdse controle op het administratieve proces uitgevoerd. Over de uitkomsten van deze controle is in het voorjaar van 2001 een managementletter uitgebracht aan de directie van de provincie Drenthe. Een samenvatting daarvan is in onderdeel 3 van dit rapport opgenomen.

2. Accountantsverklaring

Bij de jaarrekening is een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

3. Ontwikkelingen

In de onderdelen 3.1. tot en met 3.4. is een aantal interne en externe ontwikkelingen weergegeven waarmee de provincie Drenthe van doen heeft.

Evenals het voorgaand jaar is het jaar 2000 als “druk” te kenschetsen. Het zwaartepunt van het jaar 2000 was de voorbereiding op de implementatie van het nieuwe automatiseringssysteem Probis. Daarnaast lopen er nog trajecten op het gebied van planning & control, administratieve organisatie, maatschappelijk marketing en beleidsmonitoring en -evaluatie.

3.1. Financieel-organisatorische aspecten

- Implementatie nieuw bedrijfsvoeringssysteem

In februari 2001 is het nieuwe automatiseringspakket (ERP-pakket) Oracle Applications (Probis) ingevoerd. In 2000 hebben de voorbereidingen op deze invoering het nodige beslag op de organisatie gelegd. Het jaar 2000 was te typeren als “Probis en de rest”. Ook in het jaar 2001 heeft tot dusverre de implementatie en het feitelijk gaan werken met het nieuw systeem veel tijd en energie gekost. Het is de verwachting dat ook de rest van het jaar aan de feitelijke (verdere) implementatie de nodige aandacht zal moeten worden besteed. Het is ons voornemen in september aanstaande een eerste beoordeling van de praktische uitwerking daarvan uit te voeren, in het kader van de interimcontrole 2001. Over de uitkomsten zult u dan uiteraard geïnformeerd worden.

- Het project administratieve organisatie

In het najaar 1999 is het AO-project van start gegaan. In 2000 is onder aansturing van een projectteam het project voortgezet. Dit heeft geresulteerd in een vorm waarbij de beschrijvingen per proces via een zogenaamd Intranet beschikbaar worden gesteld voor de gebruikers. Verder wordt gebruikers de mogelijkheid gegeven feedback te geven op de beschrijvingen. Mede op grond hiervan kan de beschrijving steeds worden geactualiseerd.

- Maatschappelijk marketing

Binnen de provincie Drenthe speelt het begrip maatschappelijke marketing een steeds belangrijkere rol. Marketing is een goed hulpmiddel voor het verbeteren van klantgerichtheid, imago, afzet van diensten en positiehandhaving in het maatschappelijk veld. Voor overheidsinstellingen is het van belang dat hun producten door de consumenten worden afgenomen. Zou de meerderheid van de burgers de producten naast zich neer leggen, dan worden de beoogde effecten niet bereikt.

Het proces maatschappelijke marketing vertoont raakvlakken met de plannen inzake beleidsmonitoring en -evaluatie. Beide activiteiten worden zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

- **Beleidsmonitoring en -evaluatie**

Op 18 oktober 2000 is het “Plan van aanpak beleidsmonitoring en -evaluatie 2001-2002” in de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie aan de orde geweest.

Het beoogde beleidseffect is tweërlei:

1. Het vergroten van de aandacht voor de effecten van het provinciale beleid. Wat bereikt de provincie met haar inspanningen?
2. Het bevorderen van inzicht in de doelmatigheid van de inzet van menskracht en middelen om de beoogde effecten te bereiken.

In het plan van aanpak wordt de huidige stand van zaken inzake monitoring en evaluatie uiteengezet en wordt de strategie voor de komende jaren beschreven. Deze strategie is gebaseerd op twee pijlers: samenhang en aansluiting.

De samenhang moet in het “vooraf” worden gezien; het vooraf formuleren van afspraken over hoe en wat er precies gemonitord en geëvalueerd wordt. De aansluiting betreft de aansluiting die is gezocht bij bestaande cycli zoals de begrotings- en rekeningcyclus.

De bedoeling is dat het jaarverslag nieuwe stijl het belangrijkste verantwoordingsdocument van het jaar gaat worden. In dit verslag wordt ingegaan op de mate waarin provinciale voornemens uit de begroting zijn gerealiseerd. Hierbij kan een vergelijking worden gemaakt met de derde woensdag in mei van de Tweede Kamer waarbij ook verantwoording wordt afgelegd. In het plan van aanpak wordt uitgegaan van een geleidelijke invoering. In 2004 moet een volledige monitoring en evaluatie een feit zijn.

3.2. Informatievoorziening en -beleid

- **Kwaraps**

Vanaf 1999 zijn de maandrapportages vervangen door kwartaalrapportages. Hierin leggen de managers van de product- en stafgroepen verantwoording af aan de directie over het gevoerde beleid en beheer binnen hun groep. Deze zogenaamde “kwaraps” hebben een voorgeschreven format. Door de directie kan er een variabele vragenlijst aan worden toegevoegd. Dit vindt ook daadwerkelijk plaats.

Het gestructureerd en periodiek verstrekken van informatie in de vorm van kwaraps met een voorgeschreven format is zonder meer een verbetering van de informatievoorziening.

Tijdens de interimcontrole 2000 hebben wij aandacht besteed aan de kwaliteit van de kwaraps. Samenvattend kan gesteld worden dat de informatiewaarde van de kwaraps heel behoorlijk is te noemen. Ook de inleverdiscipline is goed. Nog te verbeteren punten zijn de mate van gedetailleerdheid van beantwoording van vragen alsmede de discipline om alle vragen te beantwoorden. Het is mogelijk dat aanpassing van de format hiertoe kan bijdragen. Te denken valt daarbij aan het verder concretiseren van de vraagstelling.

- Interpretatie van accountantsverklaringen van subsidie-afrekeningen

In de rapportage bij de jaarrekening 1999 hebben wij opgemerkt dat accountantsverklaringen die van subsidie-ontvangers worden ontvangen en die niet de voorgeschreven bewoordingen bevatten of waarin de desbetreffende accountant opmerkingen maakt, niet altijd tot nader onderzoek van de provincie Drenthe leiden. In 2000 is deze situatie niet noemenswaardig verbeterd.

- Bewaking van het naleven van subsidievoorwaarden door derden

Geconstateerd is dat door de provincie Drenthe niet altijd voldoende aandacht wordt besteed aan het naleven van de gestelde subsidievoorwaarden door derden aan wie de provincie, veelal van het Rijk ontvangen, subsidiegelden doorsluis. Vaak wordt daar pas in de eindfase van het project aandacht aan geschonken.

Eén van de subsidievoorwaarden waar derden zich aan moeten houden is het tijdig indienen van verantwoordingen bij de provincie. Door het niet tijdig verantwoorden door deze derden is de provincie Drenthe, die zelf veelal aan haar subsidieverstrekker verantwoording moet afleggen, er diverse malen niet in geslaagd tijdig verantwoordingen bij de betreffende subsidieverstrekker in te dienen.

Het overschrijden van inleverdata brengt financiële risico's met zich mee. Te denken valt aan financiële sancties als gevolg van het te laat indienen van verantwoordingen. Daarnaast moet de provincie langer op haar geld wachten, omdat de definitieve afrekening later plaatsvindt dan noodzakelijk is. Het is gebruikelijk dat het laatste deel van een subsidie pas wordt uitbetaald als de einddeclaratie voorzien van accountantsverklaring wordt ingeleverd. De provincie financiert dan als het ware voor, hetgeen onnodige rentelasten met zich meebrengt.

3.3. Externe ontwikkelingen

- **Nieuwe Wet Fido**

Ingaande 2001 is de nieuwe Wet Fido van kracht geworden. De treasuryfunctie staat centraal in de Wet Fido. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is de beheersing van risico's. Provincies zullen worden verplicht een treasurystatuut op te stellen. Het wetsontwerp van de Wet Fido kondigt verder aan dat provincies verplicht zijn de treasuryparagraaf in te voeren. De treasuryparagraaf in de begroting behandelt de beleidsplannen op het gebied van financiering/beleggingen en in de paragraaf behorende bij het jaarverslag moet worden ingegaan op de resultaten van de beleidsuitvoering.

Als gevolg van het treasurybeleid, zoals vastgesteld in statenstuk 748, de implementatie van het beleggingsbeleid van het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen en de Wet Fido, die naar verwachting op 1 januari 2001 van kracht zal zijn, heeft de treasurer medio 2000 een treasuryplan 2000-2001 opgesteld.

De bedoeling van het plan is het inventariseren van de noodzakelijke werkzaamheden, het aanbrengen van prioriteiten en het plannen van de werkzaamheden. Het plan is voorzien van een tijdpad. Uit onze interimcontrole eind 2000 bleek dat het tijdpad op een aantal punten niet is gehaald. In juni 2001 blijkt dat hierin verbetering is opgetreden. Zo is een start gemaakt met het opstellen van liquiditeitenoverzichten en liquiditeitsprognoses, is een assistent medewerker treasurer aangetrokken, is de administratieve organisatie en interne controle (ao/ic) beschreven en is gestart met het opstellen van analyses met betrekking tot de financieringsstructuur, de lenings- en uitzettingsportefeuille en het risicoprofiel.

4. Verslaggeving

4.1. Comptabiliteitsvoorschriften

De jaarrekening 2000 van de provincie Drenthe is opgemaakt met als uitgangspunt de richtlijnen zoals opgenomen in het Besluit comptabiliteitsvoorschriften. De Comptabiliteitsvoorschriften zijn in belangrijke mate gebaseerd op de verslaggevingsregels die gelden voor het bedrijfsleven, zoals deze zijn verwoord in BW 2 Titel 9.

De Comptabiliteitsvoorschriften (CV) wijken met name (nog) af op het gebied van het onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming van BW 2 Titel 9. Anders gezegd, in de strikte toepassing van het stelsel van baten en lasten. Het is namelijk onder BW 2 Titel 9 voorgescreven om het resultaat te bepalen op grond van de werkelijk gerealiseerde baten en lasten van het boekjaar. De verwachting bestaat dat binnen enkele jaren de Comptabiliteitsvoorschriften dit ook gaan voorschrijven.

Uiteindelijk is het dan aan het bevoegd gezag van de organisatie om te besluiten over de bestemming van de winst (dan wel over de dekking van het verlies).

Uit de toelichting op de CV blijkt dat in feite ook onder de CV, dus in overheidsland, de voorkeur uitgaat naar de hierboven beschreven wijze van presenteren. Het is echter van oudsher gebruik bij overheden, en dit gebruik is onder de CV 1995 niet verboden, om ten laste van de exploitatie stortingen te doen in (bestemmings)reserves. Dit is veelal ingegeven geweest door strakke oormerking van de geldstromen die door het Rijk beschikbaar werden gesteld. De tendens van de laatste jaren is dat er steeds minder “oormerking” plaatsvindt. Dit komt het inzicht in het feitelijk gerealiseerd resultaat ten goede.

Overigens wordt, op aangeven van het Ministerie van BZK, in onderdeel 2.3 van de jaarrekening het gepresenteerd resultaat met vorenstaande mutaties en de incidentele baten en lasten “gezuiverd”.

Op deze wijze wordt het “resultaat uit normale bedrijfsvoering” berekend. Dit aldus berekend resultaat sluit beter aan bij het saldo volgens het stelsel van baten en lasten en geeft ook een beter inzicht in de structurele budgettaire positie.

Door medewerkers van de provincie Drenthe wordt de problematiek om ten laste van de exploitatie stortingen te doen in de (bestemmings)reserves onderkend. Aan de huidige werkwijze liggen praktische argumenten ten grondslag.

Er liggen op dit moment bij het Ministerie van BZK voorstellen aangaande het aanscherpen van de comptabiliteitseisen per 1 januari 2002. Alhoewel dit nog slechts voorstellen betreft, willen wij u – gezien de mogelijk forse impact op zowel uw begroting, meerjarenplanning, als uw jaarrekening vanaf 2002 – op de hoogte houden van actuele ontwikkelingen omtrent deze voorstellen tot wijziging.

Een nieuw punt dat thans in een adviesnota met betrekking tot de voorstellen is opgenomen, betreft de invoering van een nieuwe hoofdfunctie 10 in de begroting en de jaarrekening. Mutaties in het vermogen (zowel onttrekkingen als dotaties) mogen uitsluitend via deze functie verlopen (vergelijk de huidige situatie zoals beschreven in paragraaf 1.1). De resultaatbepaling geschiedt hierdoor via de functies 1 tot en met 9 en de resultaatbestemming via de nieuwe hoofdfunctie 10. De indeling van hoofdfunctie 10 zal overigens parallel lopen met de functionele indeling. Zo zal bijvoorbeeld een toevoeging aan een bestemmingsreserve voor functie 541 zichtbaar worden op functie 10.541. Ook de toerekening van rente aan reserves zal via functie 10 moeten gaan verlopen.

4.2. Doelmatigheid/rechtmatigheid

Op grond van de provinciewet zijn Gedeputeerde Staten verplicht in het jaarverslag een verantwoording op te nemen met betrekking tot de activiteiten die zijn ondernomen ter bevordering van het doelmatig handelen.

In het jaarverslag is in het kort aangegeven welke inspanningen de provincie onderneemt om te komen tot een goede (financieel) beheersbare organisatie, waarbij doelmatigheid en rechtmatigheid belangrijke items zijn.

De provincie presenteert in de jaarrekening bij de informatie over de hoofdfuncties (welke zijn onderverdeeld in functies en doelstellingen) naast financiële gegevens ook gegevens inzake de realisatie van contractafspraken, kerngegevens en dergelijke. Op die wijze wordt het mogelijk een link te leggen tussen de geldstromen en de prestaties.

Dit is een groeiproces, zoals in alle organisaties die de weg van de “productenbegroting” en de “productenrekening” zijn opgegaan (zie ook 3.1. Beleidsmonitoring en -evaluatie).

Wij merken op dat de kwaliteit van de zogenaamde “bladspiegels” bij de functies sterk verschilt per productgroep. Daar waar sommige productgroepen uitgebreid analyses geven van de uitkomsten in relatie tot de begroting, ontbreken deze analyses bij andere productgroepen.

In zijn algemeenheid zijn wij van oordeel dat de provincie Drenthe in opzet adequaat inspeelt op het thema “doelmatig handelen”. De feitelijke invulling, waaronder de kwaliteit van de analyses van een aantal productgroepen, is evenwel voor verbetering vatbaar.

5. Planning & control

In voorgaande jaren, maar ook in het jaar 2000 heeft planning & control de nodige aandacht gehad. Het project administratieve organisatie, maatschappelijke marketing, beleidsmonitoring en -evaluatie en de informatievoorziening zijn daarvan onderdeel.

Gezien de nodige impact die de hele voorbereiding van het invoeren van het nieuwe automatiseringssysteem Probis heeft gehad, is de (door)ontwikkeling van planning & control in het jaar 2000 beperkt geweest.

In onze rapportage naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 1999 is opgemerkt dat een tekort aan financieringsmiddelen begroot was over 1999 en dat dit uiteindelijk in een overschot resulteerde. De totale afwijking over 1999 bedroeg ruim f 86 miljoen. In deze rapportage werd aangegeven dat het verloop van reserves en voorzieningen, maar ook de investeringen in activa nog onvoldoende in beeld waren en dat voor de treasury dit inzicht ook onontbeerlijk is.

N25047PB - 9

De afwijking tussen begroot en werkelijk in 2000 bedroeg *f* 92 miljoen. Gesteld kan worden dat ook in het jaar 2000 de beheersing van de geldstromen (als fase 1 aangeduid bij de opzet van planning & control) nog niet op orde is.

Alhoewel planning & control een continu proces is met voortdurende bijstelling, is het wel aan te bevelen het proces regelmatig op voortgang te bewaken.

6. Financiële positie

6.1. Ontwikkeling van de financiële positie

De ontwikkeling van de financiële positie kan als volgt worden weergegeven:

	(bedragen x <i>f</i> 1.000)	
	ultimo 2000	ultimo 1999
Algemene reserves	46.615	27.428
Nog niet bestemd resultaat	13.075	5.030
Subtotaal	59.690	32.458
Bestemmingsreserves	67.888	69.607
Vrij aanwendbaar vermogen	127.578	102.065
Bestemmingsreserves derden	43.255	43.152
Eigen vermogen (totaal)	<u>170.833</u>	<u>145.217</u>

Hierbij moet worden opgemerkt dat het fonds flexibel beleid is overgeheveld van de bestemmingsreserves naar de algemene reserves. Het argument van de provincie is dat voor dit fonds telkens nieuwe bestemmingen worden gekozen waardoor het feitelijk een algemene reserve is geworden (zie onderdeel 2.4. van de jaarrekening). In de vergelijkende cijfers 1999 is dit aangepast.

Verder is de voorziening risico NOM-deelneming in 2000 opgeheven en toegevoegd aan de algemene reserve (*f* 3,1 miljoen).

Uit bovenstaande opstelling blijkt dat het vrij aanwendbaar vermogen (de algemene reserves, het nog niet bestemd resultaat en de "eigen" bestemmingsreserves) van de provincie Drenthe is toegenomen. De gepresenteerde toename van het vrij aanwendbaar vermogen (*f* 25 miljoen) in relatie tot het gepresenteerde voordelige resultaat (*f* 13 miljoen) betekent wederom dat er balansmutaties, buiten de exploitatie-rekening om, plaatsvinden. De meest relevante zijn nader toegelicht in de jaarrekening.

In de jaarrekening wordt bij paragraaf 2.4. “de vermogenspositie” aangegeven dat, na aftrek van bekende “verplichtingen”, het vrij beschikbaar vermogen (door de provincie aangeduid als “totaal eigen vermogen na bestemming resultaat”) *f* 106,9 miljoen bedraagt. Ultimo 1999 was dit *f* 92,3 miljoen.

Ultimo 2000 bedraagt de omvang van de algemene reserve *f* 32 miljoen. Dit is exclusief *f* 14,6 miljoen vanwege het fonds Flexibel beleid. De stand van de algemene reserve is dan ook fors hoger dan het minimaal gewenste niveau ad *f* 25,4 miljoen.

6.2. Opheffen bestemmingsreserves in 2000

In 1999 zijn in het kader van de zogenaamde flexibiliseringsoperatie alle reserves beoordeeld. Dit heeft ertoe geleid dat door de Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie is besloten een twintigtal bestemmingsreserves op te heffen. De uitvoering van dit besluit is in de jaarrekening 2000 verwerkt.

6.3. Meerjarenperspectief

In de voorjaarsnota wordt een vooruitblik gegeven op de komende jaren. Structureel is de resterende (budget)ruimte voor de jaren 2002 tot en met 2004 negatief. Dit wordt vooral veroorzaakt door de vanaf het jaar 2002 jaarlijkse dotatie aan het Fonds verkeer en vervoer.

In de najaarsnota zullen Gedeputeerde Staten met voorstellen komen om het structurele perspectief te verbeteren.

Overigens valt het ons op dat er een groot verschil is ontstaan tussen het structureel resultaat volgens de jaarrekening 2000 ad ruim *f* 30 miljoen voordelig (zie ook onderdeel 7 van dit rapport) en de prognoses voor de komende jaren die uiteindelijk negatief uitkomen. Het verdient aanbeveling hier een nadere analyse op uit te voeren. Wellicht is er op onderdelen in de prognoses nog onbekende “budgetruimte”.

7. Rekening van baten en lasten

De rekening van baten en lasten sluit met een voordelig resultaat (ten opzichte van de begroting) van *f* 13.075.000. Het boekjaar 1999 sloot met een voordelig saldo van *f* 5.030.000 (1998: voordelig) *f* 7.717.000.

7.1. Gezuiverd resultaat

Het resultaat volgens het stelsel van baten en lasten en aangevuld met de incidentele baten en lasten en de tussentijdse bestemmingen, geeft het volgende beeld:

	(bedragen x <u>f 1.000</u>)	
Baten	320.963	(+)
Lasten	<u>290.670</u>	(-)
Structureel resultaat (op basis van stelsel van baten en lasten)	30.293	(+)
Aanvullingen:		
Extra afschrijvingen	5.178	(-)
Incidentele baten en lasten (per saldo last)	10.592	(-)
Nagekomen baten voorgaande dienstjaren	1.597	(+)
Onttrekkingen aan bestemmingsreserves en voorzieningen	11.112	(+)
Tussentijdse onttrekkingen aan de algemene reserve	10.601	(+)
Tussentijdse dotaties aan de algemene reserve	<u>24.758</u>	(-)
Gepresenteerd voordelig saldo	<u><u>13.075</u></u>	(+)

Het bedrag ad f 30.293.000 wordt ook wel het gezuiverd resultaat genoemd. Op grond van voorschriften van het Ministerie van Binnenlandse Zaken moeten provincies aangeven wat hun gezuiverd resultaat is. In paragraaf 2.3. van de jaarrekening wordt hierop verder ingegaan.

In onderdeel 2.2. van de jaarrekening worden de afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de begroting 2000 weergegeven. Per saldo gaat het om f 13.075.000. De grootste afwijking betreft de post overgehevelde budgetten van 2000 naar 2001 (f 5.962.000). Dit betreft specifiek bestemde middelen waarvoor in 2000 geen verplichtingen waren aangegaan en die als zodanig ten gunste van het resultaat zijn gebracht. Andere grote afwijkingen zijn de uitkering uit het provinciefonds (f 1.705.000 hoger dan verwacht), nagekomen baten en lasten (f 1.596.000), rente en dividenden (f 1.380.000) en een hogere bate uit hoofde van de motorrijtuigenbelasting (f 860.000).

8. Balans

8.1. Reserves

Zoals in het hoofdstuk “Financiële positie” reeds is aangegeven, is het eigen vermogen (door de provincie aangeduid als “vrij aanwendbaar vermogen” zie onderdeel 2.4) behoorlijk toenomen.

Een groot aantal mutaties vindt conform de begroting plaats, dat wil zeggen dat de dotatie conform de begroting plaatsvindt aan een reserve en dat de onttrekkingen (lees uitgaven) rechtstreeks ten laste van deze reserve worden gebracht. Het saldo van de dotatie en de lasten blijft dan binnen de betreffende reserve. In een beperkt aantal andere gevallen gaan de baten en lasten wel via de rekening van baten en lasten en wordt het saldo aan het eind van het jaar toegevoegd of onttrokken aan de betreffende reserve.

In juli 1998 is de nota "Inventarisatie fondsen en reserves" van de provincie Drenthe verschenen. In deze nota wordt onder meer aangegeven, per reserve en voorziening, wat de doelstelling is, wat de aard is, wat het saldo is, of rente wordt toegevoegd en of de provincie bevoegd is tot opheffing. Deze nota versterkt het inzicht in de financiële positie. Jaarlijkse actualisatie is daarbij van groot belang.

Ook de prognose van het verloop (zowel de inkomsten als de uitgaven) in de komende jaren behoort hierbij te worden betrokken. Dit uiteraard in goed overleg met de betreffende beheerders. Tot dusverre vindt dit uitsluitend plaats bij de begroting, alwaar een prognose over 1 jaar wordt gedaan. De werkelijkheid nadien wijkt echter zeer sterk hiervan af. Mede als gevolg hiervan ontstaan jaarlijks grote afwijkingen tussen de prognose en de realisatie van de financieringsstructuur (zie ook onderdeel 5 van dit rapport).

In onderdeel 2.7 van de jaarrekening, "de financieringspositie", is dit verder toegelicht.

8.2. Voorzieningen

De stand van de voorzieningen per 31 december 2000 bedraagt *f* 3,9 miljoen tegenover *f* 5,8 miljoen eind 1999. In de toelichting op de staat van reserves en voorzieningen en in paragraaf 2.5 van de jaarrekening "Risico's met betrekking tot de vermogenspositie" wordt nadere informatie over het doel van de voorzieningen gegeven. Informatie over de toereikendheid van de getroffen voorzieningen ontbreekt - evenals in voorgaande jaren - nog in belangrijke mate. Wij adviseren u nadrukkelijk hieraan aandacht te besteden.

Wij merken nog het volgende op:

Fonds Motorrijtuigenbelasting

De provincie Drenthe ontvangt, evenals de andere provincies, jaarlijks een bedrag aan opcenten (motorrijtuigenbelasting) van het Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting (CBM). In de afgelopen jaren is discussie ontstaan over de berekening, verdeling en afdracht van de opcenten aan de provincies.

Deze discussie houdt verband met de problematiek rondom de gele/grijze kentekens, afdrachten vrachtwagens en bestelwagenproblematiek. In de jaarrekening 1999, en in de jaarrekening 2000, is een voorziening opgenomen ten bedrage van f 2.267.000, zijnde een inschatting van het bedrag aan motorrijtuigenbelasting dat naar verwachting te veel was ontvangen en geretourneerd moest worden. In de loop van 2001 is het exacte bedrag bekend geworden. De voorziening welke in 1999 is gevormd, blijkt uiteindelijk circa f 245.000 te laag te zijn. De provincie neemt deze extra last in 2001.

Naar onze mening was het beter geweest deze last nog ten laste van 2000 te brengen.

8.3. Aangegane verplichtingen (agv's)

De post transitoria is de laatste jaren fors toegenomen. Eind 1998 bedroeg deze post f 10,9 miljoen, eind 1999 f 17, miljoen en eind 2000 f 23,7 miljoen. Substantieel onderdeel van deze post zijn de zogenaamde aangegane verplichtingen (agv's).

Eind 1999 zijn richtlijnen vastgesteld met betrekking tot de verplichte registratie van juridisch aangegane verplichtingen. In de jaarrekening 1999 werd in de toelichting opgemerkt dat "in 1999 de registratie van verplichtingen nog manco's vertoonde".

Ruim f 0,8 miljoen van de agv's is van 1997 of eerder. Het jaar 2000 levert f 11,1 miljoen aan agv's op. Dit laatste is duidelijk een teken dat de eind 1999 ingevoerde systematiek van het registreren van agv's vruchten begint af te werpen.

Naast het opboeken van agv's dienen de agv's ook bewaakt te worden op afloop. Bij een aantal oudere agv's kon niet worden aangetoond of hier nog reële verplichtingen tegenover stonden.

Het is zaak naast de volledigheid ook de afloop van (met name oude) agv's te volgen. Posten die als agv staan opgenomen, maar die geen reële verplichting meer zijn, dienen ten gunste van de algemene middelen vrij te vallen. Op deze wijze wordt bovendien voorkomen dat er wederom binnen de organisatie op allerlei plaatsen "gepot" worden.

Wij adviseren u nadrukkelijk jaarlijks de AGV's te schonen. Een actieve controlerende/toetsende rol van centraal financiën is daarbij onontbeerlijk.

8.4. Investeringsprojecten

Nieuw in de jaarrekening 2000 ten opzichte van voorgaande jaarrekeningen is de opname van de "staat van onderhanden investeringswerken", alsmede de toelichting hierop (onderdeel 2.6 van de jaarrekening). Per project worden de werkelijke kosten getoetst aan de terzake beschikbaar gestelde kredieten.

N25047PB - 14

Hiermee wordt ook over deze (belangrijke) geldstroom naar behoren verantwoording afgelegd. Samen met de reguliere (exploitatie)budgetten en de mutaties in de reserves en voorzieningen ontstaat nu een totaalbeeld waarover in de jaarrekening verantwoording wordt afgelegd.

9. Tot slot

Wij vertrouwen erop u met dit rapport adequaat te hebben geïnformeerd. Vanzelfsprekend zijn wij bereid tot het geven van nadere toelichting.

Hoogachtend,

Deloitte & Touche Accountants

Reactie op het accountantsrapport inzake de controle op de jaarrekening 2000 van Deloitte & Touche

Deloitte & Touche (D&T) hebben de jaarstukken 2000 van de provincie Drenthe gecontroleerd. Zij hebben onderzocht of de jaarrekening en toelichtingen een zodanig inzicht geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en exploitatie van de provincie. Dat oordeel is vervat in de goedkeurende accountantsverklaring die is opgenomen in de beleidsrekening 2000.

Daarnaast is een rapport uitgebracht zoals vereist in artikel 217 van de Provinciewet. Dat rapport bevat aanvullende informatie die voor provinciale staten van belang kunnen zijn bij het beoordelen van de jaarrekening en de resultaten van het gevoerde beheer.

Wij hebben dit rapport, alsmede de managementletter over het verloop van het administratieve proces in 2000, uitvoerig met de accountant besproken. In deze notitie treft u onze reactie aan op het accountantsrapport van D&T bij de jaarstukken 2000.

In- en externe ontwikkelingen (paragraaf 3)

De D&T-rapportage start met een aantal interne en externe ontwikkelingen uit het afgelopen jaar. In grote lijnen ondersteunen D&T onze ontwikkeltrajecten en de door ons ondernomen activiteiten. Wel zijn zij van mening dat er tegelijkertijd veel trajecten lopen die ertoe leiden dat 2000 en ook 2001 als "druk" moeten worden getypeerd. Hierin nemen de invoering van de volledig nieuwe financiële en projectenadministratie, alsmede de aanpassing van interne procedures, een belangrijke plaats in. Op dit punt is nog sprake van achterstanden en aanloopproblemen die in de komende maanden moeten worden ingelopen. Met D&T is afgesproken dat zij in september 2001 zullen rapporteren over de dan nog bestaande achterstanden en de stand van zaken met betrekking tot de invoering van het ERP-pakket.

Kritische kanttekeningen worden geplaatst bij de controle op de naleving van subsidievoorwaarden bij verstrekte subsidies. D&T adviseren een betere en minder informele controle op verstrekte subsidies. Zo worden bijvoorbeeld indieningstermijnen overschreden zonder dat dit veel gevolgen heeft. Soms is de provincie daardoor zelf weer niet in staat om haar subsidieverantwoordingen aan het Rijk tijdig in te dienen.

Inmiddels is de grootste subsidieverstrekende productgroep gestart met een herijking van de interne bedrijfsvoering. In dat kader worden ook procedures, werkinstructies en interne controles bekeken. Mogelijk kunnen andere groepen gebruikmaken van rapportages van de Productgroep Cultuur en Welzijn. Inmiddels is wel besloten tot bundeling van kennis op het vlak van Europese subsidies en regelgeving. Hierdoor wordt één aanspreekpunt gecreëerd voor beleidsambtenaren die te maken krijgen met Europese subsidies.

Verslaggeving (paragraaf 4)

In paragraaf 4 wijzen D&T op een aantal veranderingen die waarschijnlijk in de comptabiliteitsvoorschriften zullen worden aangebracht. Gedeeltelijk speelt de provincie hier reeds op in. Zo worden in paragraaf 2.3, naast het boekhoudkundig rekeningresultaat, ook de vermogensmutaties in de algemene reserves vermeld. De voorgestelde wijzigingen in de comptabiliteitsvoorschriften gaan echter verder en vereisen aanpassingen in de begroting, rekening en administratie. De ontwikkelingen op dit vlak zullen nauwlettend worden gevolgd zodat wij hierop tijdig kunnen inspelen.

D&T zijn voorts van mening dat de kwaliteit van de verantwoordingsstukken, zoals kwaraps en bladspiegels uit de jaarrekening, in een aantal gevallen voor verbetering vatbaar is. Wij onderschrijven deze bevindingen en zullen gericht aandacht besteden aan alert en actief budgetbeheer alsmede de verantwoording daarover.

Planning en control (paragraaf 5)

In haar rapport wijst D&T nogmaals op het grote verschil tussen de begrote en gerealiseerde financieringspositie. Dit verschil in het werkkapitaal bedroeg f 92,5 miljoen (1999: f 86,0 miljoen). In plaats van het aantrekken van kort of lang geld voor een totale omvang van f 28,8 miljoen kon de treasurer ruim f 73 miljoen op deposito plaatsen. Een aantal oorzaken voor dit verschil staat vermeld in paragraaf 2.7 van de beleidsrekening.

De belangrijkste verklaring voor dit forse verschil wordt veroorzaakt omdat de realisatie is afgezet tegen de geprognostiseerde balans uit de primaire begroting. Tijdens het jaar wordt geen gewijzigde en geactualiseerde balans opgesteld. Dit betekent echter niet dat de treasurer zich bij het aantrekken en uitzetten van gelden niet zou baseren op de meest actuele informatie. Ook is de beschikbare begrotingsruimte tijdig geactualiseerd en zijn in meerdere begrotingswijzigingen de rentebaten en lasten bijgesteld.

Wij delen de mening van D&T dat betrouwbare liquiditeitsprognoses alleen zullen ontstaan als er een fundamentele verbetering optreedt in de begroting van investerings- en reserve-uitgaven. Alleen als er meer aandacht wordt besteed aan de jaarplanning van investerings- en reserve-uitgaven kunnen deze geldstromen en de liquiditeitspositie op enig moment beter worden begroot.

In het kader van het planning en control-proces wordt een veelheid van activiteiten uitgevoerd. Om goed zicht te houden op deze onderdelen en de voortgang ervan, zal een hernieuwde planning worden opgesteld.

Financiële positie (paragraaf 6)

In paragraaf 6.1 van het accountantsrapport wijst D&T op de verdergaande stijging van de vermogenspositie, voornamelijk ten gevolge van het rekeningresultaat en de algemene reserve. Het hogere saldo in de algemene reserve van f 6,5 miljoen, ten opzichte van het in 1998 vastgestelde en geïndexeerde niveau van f 25,4 miljoen, achten wij noodzakelijk in verband met de risico's die kunnen voortvloeien uit de invoering van het BTW-compensatiefonds per 1 januari 2003. Over de (herverdeel)effecten op de provinciale begroting van de terug te ontvangen BTW, in verhouding tot de kortingen op de algemene uitkering Provinciefonds, bestaat momenteel nog veel onduidelijkheid.

Via de vermogenspositie gaat de accountant over naar het meerjarenperspectief in de provinciale begroting. Tussen het financieel perspectief volgens de Voorjaarsnota en het gezuiverde resultaat volgens de beleidsrekening 2000 zit een groot verschil. Dit verschil is aanleiding voor D&T om te veronderstellen dat op een drietal punten waarschijnlijk onbenutte budgetruimte kan worden gevonden. Zij wijzen hierbij op overtollige saldi in reserves, opgenomen verplichtingen en een te voorzichtige begrotingstechniek. Alhoewel op de balans een onverminderd hoog saldo aan bestemmingsreserves aanwezig is, is dit voor ons, na de uitgevoerde sanering in 1999/2000, geen aanleiding om op dit moment opnieuw de reservesaldi ter discussie te stellen. Wel zullen wij de onderoverlopende passiva verantwoorde verplichtingen nadrukkelijk controleren op juistheid. Dit kan tot een eenmalige vrijval van middelen leiden. Een dergelijke vrijval trad ook op in de rekening 2000 en vormde de belangrijkste verklaring voor de (voordelige) post Nagekomen baten en lasten van f 1,6 miljoen.

Tenslotte zijn wij van mening dat niet moet worden afgeweken van het uitgangspunt van een degelijk financieel beleid. In het geval voordelen daadwerkelijk zijn gerealiseerd zullen zij door middel van bestemming van het rekeningresultaat alsnog kunnen worden besteed.

Balans (paragraaf 8)

Per 31 december 2000 bedraagt het totaalsaldo aan reserves f 171 miljoen en aan voorzieningen f 3,9 miljoen. D&T is van mening dat het inzicht in de financiële positie wordt versterkt door jaarlijkse actualisatie van de Nota inventarisatie fondsen en reserves. Dit onderdeel zou aan de jaarrekening kunnen worden toegevoegd. In 2001 hebben wij bij begrotingswijziging de uitgaven en inkomsten die ten laste van fondsen moeten komen primair via de exploitatie begroot. De verantwoording van deze baten en lasten kan dan ook voortaan via de reguliere bladspiegels in de jaarrekening worden verantwoord. Wij zijn overigens van mening dat een herijkingsmoment van reserves per vier jaar ruim voldoende is.

Voorts is de accountant van mening dat de toereikendheid van de saldi in de voorzieningen expliciet moet worden aangetoond en in de jaarrekening worden verwoord. Dit standpunt delen wij met D&T. Door de vele drukke werkzaamheden heeft dit nog niet voldoende prioriteit gekregen. De voorziening motorrijtuigenbelasting (MRB) wordt in 2001 afgewikkeld. Op basis van de in april ontvangen informatie blijkt dat het saldo hiervan f 245.000,- te weinig is. Nadat de jaarstukken vrijwel geheel gereed waren werd deze informatie ontvangen. Om die reden en gelet op de omvang van de post is om praktische redenen besloten de afwikkeling van de voorziening MRB mee te nemen in de begroting van 2001.

Ter bevordering van het budgetbeheer en bewaking hebben wij bij het verstrekken van externe opdrachten het budgetbeslag reeds in de vorm van een financiële verplichting opgenomen. Bij deze werkwijze ontstaat een inherent risico dat bij de factuurbetaling de verplichtingen niet (geheel) worden afgeboekt. Geregistreerde verplichtingen per 31 december worden omgezet in een schuld en onder de overlopende passiva verantwoord.

D&T wijzen op het risico van oppotten van niet-bestede middelen en budget doorschuiven. Met name in de laatste twee jaren is de omvang van de openstaande verplichtingen toegenomen. Per 31 december 2000 was er nog voor f 0,8 miljoen opgenomen voor verplichtingen die nog stammen uit de jaren 1997 en eerder. Wij zullen gericht onderzoeken waarom posten nog openstaan en wanneer de afwikkeling wordt verwacht. Over eventuele vrijvallende middelen zullen wij u via een begrotingswijziging informeren.

ms/coll.